

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА І ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

УДК 338. 36. 33

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.В.ДЄБРОВ – д.с.-г. н., доцент,
Т.М.СУРЖЕНКО – пошукувач, Херсонський ДАУ

Проведення реформ і подолання соціально-економічної кризи в економіці України вимагає значних витрат фінансових і матеріальних ресурсів. Особливо в тяжкому стані знаходиться аграрний сектор економіки. Унаслідок зниження платоспроможності товаровиробників у сільському господарстві спостерігається спад рівня технічної забезпеченості, темпів оновлення матеріально-технічної бази. Це призводить до здійснення неповного обсягу технологічних операцій, проведення їх із запізненням, що своєю чергою зумовлює зменшення врожайності сільськогосподарських культур та обсягів продукції, зниження її якості. В останні роки спостерігається різке скорочення парку тракторів, ґрунтообробної техніки, автомобілів тощо.

За цих обставин слід впроваджувати нові для економіки України методи оновлення матеріальної бази та модернізації основних фондів підприємств різних форм власності. У країнах з розвинутою ринковою економікою з цим завданням успішно справляється лізинг. Він належить до найважливіших джерел фінансування інвестицій і все більшого значення набуває у перехідних економіках.

Лізинг – це підприємницька діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів.

Отже, лізинг – один із ефективних способів отримання у користування основних засобів виробництва за відсутності коштів для їх придбання.

З урахуванням цього нами було визначено завдання: вивчити стан

розвитку лізингового обслуговування сільськогосподарських товаровиробників Херсонської області.

Зародження лізингу в Україні відбулося порівняно недавно. У його розвитку можна виділити декілька етапів. Перший – у кінці 80 – х років, коли лізинг використовувався в обмежених масштабах і лише у сфері міжнародної торгівлі. Другий – 1989 рік, коли підприємства отримали право виходу на зовнішній ринок, з'явилася можливість для компенсаційного лізингу, що дозволило здійснювати лізингові платежі не лише валютою, а й поставками виробленої на лізинговому обладнанні продукцією. Третій етап розпочався в кінці 1992 року, для якого характерним є формування лізингових компаній, діяльність яких базувалася на професійних засадах. Новий етап у розвитку ринку лізингових послуг розпочався після прийняття у 1997 році Закону України “Про лізинг”.

З метою забезпечення сільського господарства технікою й устаткуванням в Україні був створений (1997р.) Державний лізинговий фонд. У 1999 році розпорядником коштів Державного лізингового фонду встановлено Державне лізингове підприємство (ДЛП) “Украгролізинг”, яке здійснює свої операції через мережу обласних філій.

Лізингодавцям техніки вітчизняного виробництва по Херсонській області у 1998 році на конкурсній основі було визначено ВАТ “Облагрпостач”. Лізингодавцем за 1998-2001р. було проведено значні обсяги робіт із технічного переоснащення сільськогосподарських товаровиробників. За цей період надано 497 одиниць сільськогосподарської техніки на умовах фінансового лізингу на загальну суму 20,3 млн. грн., у т.ч. тракторів – 217 одиниць, комбайнів зернозбиральних – 9, сівалок і ґрунтообробної техніки – 271.

У серпні 2001року права й обов'язки лізингодавця в області перейшли від ВАТ “Облагрпостач” до Херсонської філії Національної акціонерної компанії “Украгролізинг”. У тому ж році було створено дочірнє підприємство (ДП) “Херсоноблагролізинг”. Основними завданнями ДП визначено створення в області технічного сервісного обслуговування сільськогосподарської техніки, яка надається товаровиробникам, функції оператора з поставки техніки, запасних частин і інших матеріально-технічних ресурсів за рахунок коштів регіонального лізингового фонду області. За час свого існування Херсонська філія НАК “Украгролізинг” надала на умовах фінансового лізингу сільськогосподарську техніку фермерським господарствам та іншим приватним підприємствам області в кількості 98 одиниць на загальну суму 2,2 млн. грн., у т.ч. тракторів – 72, зернозбиральних комбайнів – 2, сільгоспмашин – 24.

Проаналізуємо порядок та умови укладання лізингових угод, позитивні та негативні їх сторони, виявлені при вивченні основних питань організації ринку лізингових послуг.

Згідно з законодавчими й інструктивними положеннями для одержання техніки у фінансовий лізинг лізингоодержувач повинен представити лізингодавцю такі документи: заявку на придбання техніки в лі-

зинг, бізнес-план, нотаріально завірені копії установчих документів: статут, установчий договір, свідоцтво про реєстрацію (нотаріально завірена копія), нотаріально завірену копію довідки з ДПОУ, з органів статистики, довідка з ДПІ про платника податків для платника ПДВ, баланс за останні три роки, за останній рік із розшифровкою статей, довідка з податкової інспекції про відсутність заборгованості перед державою, розшифровка застави (на 130% вартості майна), копія протоколу зборів або наказ про створення підприємства, копія протоколу зборів або наказ про призначення директора чи голови правління, наказ про призначення бухгалтера, довідка з комерційного банку за місцем обслуговування про відсутність заборгованості за довгостроковими і короткостроковими кредитами. Цей перелік включає тринадцять документів, а для акціонерних товариств додатково ще три.

Типовим договором передбачено термін лізингу п'ять з половиною років. При цьому лізингодавець закуповує майно за рахунок коштів Державного лізингового фонду, а всі витрати за доставку майна до місцезнаходження лізингоодержувача несе останній. Сторони, що уклали угоду, несуть відповідальність за її виконання згідно з чинним законодавством України. А саме: за порушення умов страхування майна лізингоодержувач сплачує на користь лізингодавця пеню в розмірі 0,1% за кожний день прострочення від суми вартості незастрахованого майна. За порушення термінів графіку виплати лізингових платежів лізингоодержувач сплачує штраф у розмірі 5 тис. грн. за кожний термін. За порушення умов щодо зобов'язань у триденний строк з моменту настання страхового випадку необхідно надіслати повідомлення лізингодавцю про страховий випадок, порушення зобов'язань про надання об'єкту лізингу в суборенду, та відмови в поверненні майна лізингодавцю у випадку банкрутства лізингоодержувача, передбачається сплата на користь лізингодавця штрафу в розмірі 10% від суми вартості майна. За дострокового розірвання договору з вини лізингоодержувача, у тому числі через несплату лізингових платежів, останній відшкодовує лізингодавцю в повному обсязі всі збитки, у тому числі спричинені неналежною експлуатацією майна, недоїмки, пені та штрафи, які можуть виникнути у лізингодавця через дострокове розірвання договору.

Отже, з наведеного вище можна зробити деякі висновки. Лізинг для сільськогосподарських товаровиробників це: можливість одержати в користування необхідні основні засоби з наступним їх придбанням у власність, не мобілізуючи значні кошти на їх купівлю; лізинг дає змогу змінити стару зношену техніку на сучасну; у результаті домовленості сторін досягається можливість застосування гнучких лізингових платежів, графік сплати яких може бути узгоджено з грошовими надходженнями лізингоодержувача.

Проте лізинг у сучасному вигляді, як показали дослідження, не позбавлений і деяких недоліків. По-перше, здійснення підприємницької діяльності (лізинг за визначенням виду підприємницької діяльності) не є

функцією держави. Використовуючи державні кошти, ДЛП “Украгролізинг” ставиться у нерівні конкурентні умови з іншими. Це призводить до монополізації та придушення конкуренції на ринку лізингу в сільському господарстві, оскільки інші компанії для фінансування своєї діяльності беруть банківські кредити чи залучають кошти акціонерів, за які потрібно платити. По – друге, існування Державного лізингового підприємства і його обласних філій не привело до сталого розвитку ринку сільськогосподарського лізингу. Розширенню лізингових послуг заважає неповернення коштів лізингоодержувачами за користування технікою. Так, лізингоодержувачами Херсонської області сплачено лізингових платежів за надану в лізинг техніку лише 5,2 млн. грн., що становить 29,6%. Заборгованість перед державним лізинговим фондом 12,8 млн. грн. По – третє, обмеження терміну угод фінансового лізингу строком амортизації не менше 60% вартості основних фондів звужує можливості сторін самостійно визначити строки лізингової угоди та зменшує кількість лізингових операцій на ринку. І останнє, світовий досвід показує, що зростання ефективності ринку фінансового лізингу можливе лише за умов жорсткої конкуренції, сприятливого законодавства та чіткого його дотримання.

Література:

1. Закон України “Про лізинг” // Урядовий Кур’єр. – 1998. - № 5-6
 2. Малік М.Й., Зіновчук В.В., Лупенко Ю.О. та ін. Основи аграрного підприємства / За ред. М.Й. Маліка. К.: Інститут аграрної економіки, 2001. – с. 209-212.
- Старіков О.Ю. Розвиток ринку сільськогосподарського лізингу // Економіка АПК. – 2001. - № 10. – с. 107-111.

УДК 631.3

ЕКОНОМІЧНО ДОЦІЛЬНІ СТРОКИ СЛУЖБИ АВТОМОБІЛІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Я.М.МАРТИНИШИН – к.е.н., доцент,
Білоцерківський ДАУ

Автомобільний транспорт відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств. Від тривалості використання автомобілів залежать їх норми амортизації, пропорції виробництва нових машин і запасних частин до них, розміри ремонтно-обслуговуючої бази АПК.

Заміна автомобілів у необґрунтовано короткий термін призводить до безгосподарського використання трудових і матеріальних ресурсів. У